

UTVECKLINGEN AV MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN FÖR BARN OCH SAMARBETET MED KOMMUNEN

Kyrkan har långa traditioner samt mångsidig erfarenhet och kompetens när det gäller organiseringen av eftermiddagsverksamhet för skolelever. Församlingarna har tillsammans med kommunerna varit en central aktör inom detta område. Församlingarna har organiserat verksamheten antingen självständigt eller i samarbete med kommunerna och olika organisationer.

Kyrkans eftermiddagsverksamhet har en pedagogisk och förebyggande diakonal betoning och syftar i övrigt till att förebygga utslagning. Församlingarna har själva haft fackutbildad personal för detta arbete.

Lagstiftningen och anvisningarna om morgon- och eftermiddagsverksamheten kommer att ändras. Nedan redogörs för de centrala ändringarna. Bifogat följer de lagar och den förordning som ändrat samt grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet. De nya bestämmelserna träder huvudsakligen i kraft 1.8.2004.

Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning (1136/2003), lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1137/2003), lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (1138/2003)

Enligt lag kan kommunen anordna morgon- och eftermiddagsverksamhet efter eget beslut men är dock inte skyldig att anordna sådan verksamhet. Kommunen kan anordna verksamheten själv, skaffa tjänsterna av någon annan offentlig eller privat serviceproducent eller understöda en serviceproducent. Kommunen ansvarar för koordineringen, och verksamheten kan således anordnas av exempelvis en församling, organisation eller privatföretagare. Enligt lag kommer kommunerna att börja beviljas statsandelar för anordnandet av dylik verksamhet.

Ovan nämnda lagar innehåller följande centrala aspekter:

- Syftet med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostrande arbete samt utvecklingen av barnens känsloliv och deras etiska utveckling. Morgon- och eftermiddagsverksamheten skall dessutom främja barnens välfärd och jämlikhet i samhället samt förebygga utslagning och öka delaktigheten. Den skall erbjuda barnen allsidiga möjligheter att delta i ledd och rekreerande verksamhet och möjliggöra vila i en lugn miljö under tillsyn av en yrkeskunnig och för uppgiften lämplig person.

- Elever i årskurs ett och två samt elever i specialundervisning (lag 1136/2003, 8 b kap. 48 b §) skall från och med 1.8.2004 erbjudas sådan morgon- och eftermiddagsverksamhet som de behöver i den omfattning kommunen beslutar.
- Varje barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet skall erbjudas sådan verksamhet 570 timmar under skolåret på vardagar i regel mellan klockan 7.00 och 17.00. Detta innebär cirka 3 timmar/dag. Månadsavgiften får uppgå till högst 60 euro. Befrielse från avgift kan beviljas.
- Statsandel (57 %) beviljas kommuner som betalar understöd också till övriga anordnare av verksamheten (t.ex. församlingarna).
- Om kommunen skaffar tjänster i anslutning till morgon- och eftermiddagsverksamhet från andra serviceproducenter (t.ex. församlingarna), skall kommunen begära ett utdrag ur straffregistret av den person som sköter morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Kyrkostyrelsen anser det vara bra och viktigt med tanke på arbetets tillräcklighet och kvalitetsutveckling att kommunen kan skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhetstjänster från bland annat församlingarna. Dessa kan fortsätta att utnyttja sin kompetens inom detta område och också utöka sin verksamhet. Församlingen kan ingå avtal om köptjänster med kommunen eller anhålla om kommunalt understöd för sin egen morgon- och eftermiddagsverksamhet. Det är skäl att ingå skriftligt avtal även i fråga om understöd. Avtal om köptjänster och understöd kan uppgöras för flera år åt gången. Avtalen skall dock inte grunda sig enbart på ekonomiska aspekter, utan den största uppmärksamheten skall fästas vid verksamhetens kvalitet. Verksamheten skall också utvärderas. Församlingarna kan fortsättningsvis anordna morgon- och eftermiddagsverksamhet självständigt, om de föredrar den lösningen.

Om församlingens morgon- och eftermiddagsverksamhet överskrider tre timmar per dag omfattas inte den överstigande andelen av bestämmelserna i lagen. Detta innebär bland annat att församlingen själv kan bestämma månadsavgiften för de extra timmarna.

En säker och god verksamhetsmiljö är av största vikt i verksamheten. De flesta församlingar har ändamålsenliga, lugna och barnvänliga lokaler samt erfarenhet av de praktiska arrangemangen i verksamheten, såsom servering av lämpligt mellanmål.

Många orter har fungerande praxis för organiseringen av morgon- och eftermiddagsverksamheten där församlingen spelar en central roll. Allt fler församlingar borde överväga att börja samarbeta med kommunen i morgon- och eftermiddagsverksamheten. Det är skäl att inleda förhandlingar med kommunen snarast möjligt, eftersom ärendet är högst aktuellt för närvarande. Kommunerna tillsänds 15.3.2004 en förfrågan om huruvida de förbinder sig att genomföra i lag avsedd morgon- och eftermiddagsverksamhet med hjälp av statlig medfinansiering. Enligt de uppgifter som för tillfället finns att tillgå skall kommunerna besvara förfrågan inom medlet av april.

Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (115/2004)

Behörig som ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten är den som har avlagt för uppgiften lämplig högskoleexamen, examen på institutnivå, yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen och som har i samband med utbild-

ningen inhämtad eller genom erfarenhet visad förmåga att arbeta som ledare för en barngrupp eller har behörighet att meddela klassundervisning, förskoleundervisning, specialundervisning eller ämnesundervisning eller som elevhandledare.

Behörig som ledare är dock fram till 31.7.2009 även den som genom utbildning eller erfarenhet har skaffat sig tillräcklig förmåga att arbeta som ledare för en barngrupp och är lämpad för uppgiften.

Största delen av församlingens personal inom barn- och ungdomsarbete är redan nu behörig att arbeta som ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten. De som saknar den utbildning som förutsätts i behörighetsförordningen bör inom fem år avlägga en fristående examen. Personer som avlagt en kurs i barnledarutbildning kan arbeta som självständiga ledare för en morgon- och eftermiddagsverksamhetsgrupp fram till 31.7.2009. Därefter kan de endast arbeta som assistent till en ledare som uppfyller behörighetsvillkoren.

Undervisningsministeriet anser att varje barngrupp skall ha minst en ledare som uppfyller ovannämnda behörighetskrav. Kyrkans arbetsgrupp för morgon- och eftermiddagsverksamhet rekommenderar att församlingarna i sin morgon- och eftermiddagsverksamhet i regel har två ledare om gruppen omfattar högst 20 barn; om det bara finns en ledare bör gruppen bestå av högst 10 barn.

Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

Utbildningsstyrelsen har fastställt de i lagen avsedda grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet, enligt vilka verksamheten skall vara mångsidig, behovsorienterad och frivillig. Det detaljerade innehållet bestäms av den som anordnar verksamheten (kommunen) och verkställaren (t.ex. församlingen). Faktorer som påverkar verksamhetens detaljerade innehåll är de lokala förhållandena och utbudet, verkstäl-larnas egna styrkor, speciella inriktningar och de praktiska möjligheterna. Detta innebär att till exempel organisationen Ung i Finland kan ha en motionsinriktad morgon- och eftermiddagsverksamhet medan det faller sig naturligt för församlingarna att på motsvarande sätt betona den kristna fostran i sin verksamhet.

Innehållet skall planeras så att verksamheten för barnet blir en harmonisk och mångsidig helhet, som erbjuder social växelverkan, estetiska erfarenheter, aktivitetsfrämjande motion och uteliv samt också möjlighet till egen sysselsättning, avkoppling och vila.

Närmare information om morgon- och eftermiddagsverksamheten ger Kyrkostyrelsens förskolesekreterare Heljä Petäjä, tfn 09-180 2349, helja.petaja@evl.fi.

KYRKOSTYRELSEN

Risto Junttila

Seppo Häkkinen

ISSN 0781-9501

Tryckeri: Kyrkostyrelsens kopieringsenhet